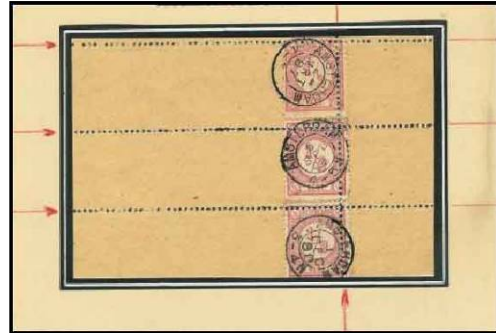

Wat bepaalt de conditie, en dus de waarde, van zegels? (5)

Voordat we verder gaan met het volgende criterium, de staat van de tanden, nog even terug naar de centrering van het beeld ten opzichte van de perforatie. Doordat niet altijd precies in het midden tussen de zegels geperforeerd wordt, lijkt het erop dat het zegelbeeld verschoven is. Heel soms is er een andere oorzaak voor die 'verschuiving'. Denk b.v. aan de **Bossche tanding** van Nederlandse zegels die gebruikt zijn voor het frankeren van kranten. Stroken postzegels werden op adresstroken geplakt bij de Bossche drukkerij Lutkie en Cranenburg waarna deze adresstroken naar de PTT werden gestuurd voor de voorafstempelingen. Terug op de drukkerij werden de adresstrookjes met een perforator van elkaar gescheiden. Als de zegels niet precies op de adresstroken geplakt waren kon

het gebeuren dat de tweede perforatie niet gelijk viel met de originele perforatie van de zegels. Hierdoor lijkt het er op dat het beeld verschoven is maar dit is dan niet het gevolg van de originele perforatie tijdens het drukken van de postzegels. (zie ook het artikel hierover op de website:

www.verzamelaarsrondevenen.nl en selecteer clubblad en dan

archief) Dan toch naar de invloed van de staat van de tanden op de conditie van de zegel.

Tandinggebrek, afgeknabbeld, kort of 'gat' in zegel getrokken?

Bijna alle landen zijn begonnen met het uitgeven van ongetande zegels. De zegels werden van elkaar gescheiden door ze los te knippen of te snijden. Dit kostte a: veel tijd en b: de zegels werden niet altijd even netjes van elkaar gescheiden. Om dit op te lossen werd gezocht naar een eenvoudige en effectieve manier om de zegels makkelijker van elkaar te scheiden. Perforeren van de zegelvellen maakte het mogelijk dat de zegels losgescheurd konden worden. Door de kwaliteit van papier en verschillende gomsoorten was het nog een heel karwei om een perforatie (tanding) te vinden die niet te snel scheurde of anderzijds te sterk was waardoor bij het scheuren een deel van de zegels achterbleef. Hierdoor is te verklaren waarom gedurende een periode zegels in (veel) verschillende tandingen uitgebracht zijn. En soms verschillende soorten perforaties. Naast de ons bekende lijn- en kamtanding zijn er nog diverse andere soorten als: naaimachine, Serpentine-doorsteek of slit.

Doorstoken

Serpentine doorsteek

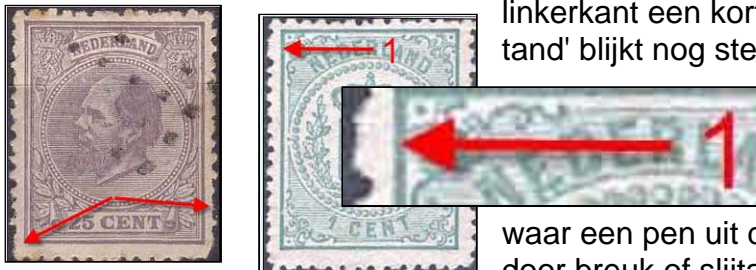
Slit met verschillende beveiliging

Als gezegd kunnen perforaties (tanden) gemakkelijk beschadigd raken, vooral als de tanding grof is en het papier zacht is. Met een standaard perforatie zou men verwachten een 'fraaie' zegel te hebben met alle perforatie 'tanden' intact. Eén 'afgeknabbelde' tand (iets kortere) zorgt voor een kleine waardevermindering, maar als meer tanden aangetast zijn of de tand(en) zijn korter, wordt het waardeverlies groter. Bij de 50 ct zegel (NVPH 12) lijkt het erop dat van de tand rechts een beetje afgeknabbeld is terwijl de tand linksonder kort is. De 15 ct zegel ernaast (NVPH 9) heeft gewoon slechte tanden rondom.

We spreken van korte tanden als alleen nog een kleine aanzet van de tand (rudimentaire tand) te zien is. De 25 ct zegel (NVPH 26) heeft aan de rechter- en linkerkant een korte tand. Overigens, een 'korte tand' blijkt nog steeds een rudimentair 'tand', een 'missing perf' toont geen tand. De 1ct zegel (NVPH 15) lijkt een voorbeeld van een zegel waar een pen uit de perforatiekam is verdwenen door breuk of slijtage. Men spreekt bij dit soort onvolkomenheden ook wel van brede tand.

Als de zegels ruw van elkaar gescheurd worden, kan het gebeuren dat een deel van de tand van de zegel ernaast mee gescheurd wordt. Of erger een deel van de zegel, waardoor er een 'gat' in de zegel ontstaat. Soms is dat heel duidelijk maar niet altijd.

Is van de hierboven afgebeelde 1ct zegel (NVPH 15) een piepklein stukje van de zegel verdwenen? Bij de punt van de pijl zou je een tandje verwachten maar er zit een uitsparing. In andere gevallen is het wat duidelijker te zien dat de zegel is beschadigd.

Niet vaak naar soms verdwijnt met het te wild afscheuren niet alleen de hoektand maar ook klein deel van het zegelbeeld. Spijtig en een behoorlijke daling van de zegelwaarde. Wat zeker meespeelt in de eventuele vermindering van de waarde, maar dat geldt evenzo voor de andere criteria, is de zeldzaamheid van de betreffende zegel. Voor (extreem) zeldzame zegels worden minder strenge eisen gesteld dan voor meer alledaagse zegels. Stel je eens voor dat je op zolder een Blauwe Mauritius vindt waar een tand vanaf is?

Beschadigde perforaties zijn niet alleen veroorzaakt door onzorgvuldige scheiding. Tot voor kort werden de meeste postzegelboekjes opgebouwd door veldelen van postzegels te binden in kaften door nieten, naaien of lijmen; vervolgens afgesneden

om zo de losse boekjes te produceren. Het was onvermijdelijk dat dit snijden zelden volledig accuraat was, wat resulteerde in boekjes waar (een deel van) de zegels aan tenminste één zijde teveel afgesneden werden. Als bijvoorbeeld de tanding van de

zegels aan de bovenkant zijn aangesneden wordt de prijs van het boekje bepaald door de complete zegels van de onderste rij.

Hiernaast een afbeelding van PZ 29 (kaftkleur rood) met de 12 ½ ct (NVPH185) die aan de

bovenzijde kort is afgesneden. Ook in andere landen komt dit voor en zien we (inlegvellen) van boekjes waar de zegels tekort zijn afgesneden of juist teveel (waardoor de zegels

die eraan vast zat te korte tanden heeft).

Nu doet zich het vreemde voor dat ingeval van incorrecte tanding van zegels we zeggen dat ze beschadigd zijn, terwijl we bij incorrecte zegels in boekjes spreken van versnijdingen. (Omdat de boekjes door snijden van elkaar gescheiden werden.) Deze versnijdingen worden gezien als variëteit en zijn gezocht door verzamelaars.

Het verschil tussen goede complete tanding en iets kortere tanden (afgeknabbeld) is vaak moeilijk te zien. Daarnaast is het zo dat bij bepaalde tandingen het los scheuren van de zegels erg moeilijk was en daardoor zegels met complete tanding moeilijk te vinden zijn. Om dan een juiste afweging te maken, bij bijv. het verzamelen op tanding, is een diepere kennis van de eigenschappen van de verschillende perforaties noodzakelijk.

Speciale aandacht verdient het fenomeen natanden. Diverse, vooral oudere, zegels hebben in goede staat een redelijke waarde. Het loont dus om die oudere zegels waarvan een of meer tanden beschadigd zijn, te repareren. Het komt zelfs voor dat zegels van een geheel andere tanding voorzien worden, omdat deze nieuwe tanding zeldzaam is en er dus meer geld mee te verdienen valt. Nu heb je niet altijd een fotokopieerapparaat bij de hand, maar het schijnt dat door het vergroten van een zegel te zien is of er met de tanding is gerommeld.

Nico Helling